

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в професионалното направление

3.5.Обществени комуникации и информационни науки

на Рая Стоянова Цветкова

на тема „Крах на сериозността. Конструирание на политически имидж чрез лайфстайл пресата“

от доц. Георги Лозанов,

научен ръководител на докторантката

Предложеният дисертационен труд е продукт на интердисциплинарна методика, която се опира на дисциплинарни ядра от сферата на социологията, културната антропология и медиазнанието. Писането е леко с известна постструктуралистична склонност към изследователско инструментализиране на понятия от всекидневната реч и в някакъв смисъл носи пастишно звучене – изводите следват естественото си ставане в текста, а не се налагат с финална категоричност; заявени са не като прекъсване на дебатите, а като очертаване на полето им.

Заедно с това докторантката проявява ценностна строгост: работата ѝ се ангажира със защита на класическото разбиране за отговорност, истина, доверие и пр., опълчва се, макар и не декларативно, срещу всекидневното им релативизиране в медийната практика и заобикалянето им в рефлексите върху нея.

Още една съществена черта на избрания изследователски подход е рецептивната му ориентираност: хоризонт на прочита не е медийното съдържание като текстуална даденост, а влиянието върху потребителите му, нагласите и мотивациите, които формира. Ефектът му се разчита извън непосредствените му комуникативни задачи; медиите приоритетно са анализирани като производители на социо-културна среда. Това от само себе си конструира публичната реч в тях като дискурс/дискурси и насочва вниманието към нейната „историческа работа”, към текстовете като създатели на контекст.

В тази перспектива дисертационният труд се интересува, посветен е на една радикална промяна в социалната роля на медиите, която се наблюдава като преобръщане на отношенията между тях и масовата култура: докато преди масовата култура е част от медийно съдържание, сега медийното съдържание, включително и информационната му функция, е част от масовата култура, подчинило се е на нейните рецептивни стереотипи. За културен праг между „преди” и „след” на обсъжданата промяна трудът се лансира постмодерната ситуация – тя задава на новия тип медийно поведение и връзка с потребителите. Това обяснява защо теоретичната конструкция се опира на христоматийни авторитети от периода като Жан Бодрияр, Федерик Джеймисън, Жан-Франсоа Лиотар, Едгар Морен, Алвин Тофлър, Ихаб Хасан...

Постмодернизмът е въведен в специална част на Първа глава – и в дефинитивен, и в приложен спрямо разглежданата проблематика план, като е положен между масовата култура и консумизма (предпочитаният в текста термин за „консумативизъм“) в понятиената му конвергенция с тях. Авторката сама описва медийната промяна като сложен и многостранен процес и в този смисъл е проява на особена изследователска смелост подвеждането ѝ под общ термин – „крах на сериозността“, заявен още в заглавието на работата. Резултатът е успешен заради присъщата ѝ способност за удържане на непрестанно разширяваща се семантика – от до голяма степен самостоятелно изведената дефиниция на термина (отново в Първа глава), през устойчивата му употреба в интерпретацията на разнопорядкови реалии, до заключението, че проявленията му са различни, „проникнали са публичните и частните сфери като са сложили отпечатък върху начина, по който мислим себе си, заобикалящия ни свят, перспективите и реализацията си“. Основните приноси на дисертационния труд започват със обосноваването на констатацията, че „За първи път се осъществява целенасочено систематично изследване на тенденцията за крах на сериозността, видима в полето на обществения живот, в т. ч. политиката и медиите.“ Възприетият термин се използва като „антропологичен ключ“ за разбирането на съвременната културна идентичност в евро-атлантическия свят, формирана с активното участие на медиите, която

благодарение на проследената трансформация в тях, все повече се измества по оста разум-емоции към един нов ирационализъм, продукт на повече или по-малко целенасочено приспиваща разума и пренебрегваща фактите, манипулация. Така понятието за крах на сериозността се оказва, че има семантичен потенциал да побере в себе си активно циркулиращите напоследък понятия „постистина” и „фалшиви новини” като прояви тяхната генеалогия в публичността на ХХ век, настоящата им политическа и комерсиална прагматика и социо-културните им ефекти в бъдеще. Те като обект на академично изследване, при това разгърнато в теоретична рамка, която предпоставя появата им, са, ако мога да се изразя по-свободно, хита на дисертационния труд, включен с основание от авторката му като втория от основните ѝ приноси. И той е не само и не толкова в това, че „постистината” и „фалшивите новини” за първи път са във фокуса на научно внимание в България, но и че „са дефинирани и поставени в научния контекст на политическите комуникации и медиазнание, изведени като следствие на краха на сериозността”. Тъкмо работата с тях дава възможност на авторката да изясни как този крах, минал през традиционните медии, продължава и нараства в онлайн средата.

Третият принос на дисертационния труд се състои в практико-приложното разконспириране на начина, по който публичната ситуация, означена като крах на сериозността, влиза в „аза”, превръща се в идентичност и по-конкретно в случая политическа

идентичност. Логиката на анализ е следната: медийните образи подменят политическата личност, а те самите са конструирани в отдалечаване от нея по посока на всекидневието, частния живот и емоциите, организирани в лайфстайл-разкази, които тръгват от специализираните си платформи, за да проникнат в останалите. В резултат имиджовото конструиране следва очакванията на масовите потребители (в пряка аналогия с консумация на пазарен продукт), така че в крайна сметка политическата отговорност е изключена и те в последна сметка гласуват за себе си в сливането на политически и медиен популизъм. Допълнителна стойност на тази приложна – и като подход, и като възможни употреби в практиката, част на изследването дава проведената анкета с около 30 специалисти в областта на политическия ПР, чиито професионален опит потвърждава „в детайл” дедуктивно изведената тенденция.

Накрая бих искал да посоча, че отделните частите на труда изграждат текстуална цялост, която на свой ред събира на принципа на пъзела различни теми и тези в обща картина. Авторката има съзнание за това и в приносите си отбелязва, че „изследва в органична взаимосвързаност на проблеми, които до момента са били засегнати в отделни комуникационни изследвания като не е посочена иманентната им връзка”. Тя е открита именно в понятието „крах на сериозността”, което задвижва както систематичното мислене, така и колективното

преживяване. В този смисъл то още със звученето събужда усещането за рисковете, които идентифицира.

Очертаното от него проблемно поле е прекалено широко и „в краищата си“ неизбежно смътно, което, разбира се, оставя не малко дефицити в дисертационния труд, но пък и дава допълнителна стойност на онова, което той е постигнал, на качествата му. Като ги взема предвид заедно със способността на докторантката за самостоятелно мислене, която имах възможността да оценя като неин научен ръководител, предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Рая Цветкова.

Подпис: